

1909
Februari.

SOLSTRÅLEN

Pris
5 öre

SAGOSTUNDARBARNENS TIDNING

De svarta liljorna.

Ack — utropade den unge trädgårdsmästaren och hans vackra ögon fylldes av tårar — jag olycklige, var skall jag finna den svarta liljan! Ty konungen har sagt, och hans ord voro grymma och kalla, sjuttio dagar från denna dag räknat, vill jag se mitt bord smyokat, icke med rosor, voro de än rödare än blod, icke med narcisser, voro de än vitare än snö, utan med liljor, svarta som den stjärnlösa nattens himmel, svarta som havet, när molnen hänga tunga av åska och blix. Sök i den kungliga trädgården från öster till väster, från söder till norr, sök i alla landets trädgårdar, de som finnas i öster, i väster, i söder och i norr, och bringa mig denna blomma, som världen ännu aldrig skådat, men som sjuttio dagar från denna dag räknat skall

smycka mitt kungliga bord, och fröjda mina gästers ögon. Så talade konungen och jag bävade inför hans kalla och grymma blick, inför det orimliga i hans begäran, ty det är lättare att fördunkla solen och rycka ned månen, än odla fram en lilja vars färg är som nattens och det svarta havets mörker. Och — fortsatte konungen — finner jag icke den svarta liljan på mitt bord den dagen, skall jag högt ropa mina slavar, och de skola fångsla dig och döda dig därför att du ej uppfyllt din konungs och herres begäran. Till dess står min skattkammare öppen för dig, allt må du taga, ty intet pris får vara för högt, intet medel omöjligt för min önskans tillfredsställande.

Och konungen hade lämnat honom en nyckel

av guld och ädelstenar, nyckeln till skattkammarns omätliga rikedomar, och med den i handen hade han vandrat ut och hem, viss om att han med all sin konstfärdighet, med alla jordens penningar dock ej någonsin skulle kunna frambringa en lilja med svarta kronblad.

Likväl hade han sökt, nätter och dagar, dagar och nätter, från söder till norr och från väster till öster, åter och åter, men aldrig, aldrig funnit det han sökte.

Han hade tagit de mörkaste nyanser, odat och ympat, och vattnat med hemlighetsfulla vätskor vid violett och grönt ljus, och han hade dock icke lyckats att frambringa en enda svart lilja. Med fina nålar hade han stuckit in egenomliga gifter i blombladens ådernät och sett dem mörkna från vitt till blått, från blått till violett och från violett till svart, men just som han glädde sig och hoppades hade de alla vissnat, dött i hans händer.

Nej, konungen skulle aldrig få se svarta liljor på sitt bord, ännu var det endast en natt till den utsatta tiden, en natt till innan slavarernas hårda händer skulle gripa honom och döda honom i ett mörkt valv, där ingen hörde hans skrik.

Och den nye trädgårdsmästaren grät högt vid tanken på det öde som förestod honom.

När skymningen kom vandrade han ut i skogen, fågelsången hade tystnat, och allt var sorgset stilla som om naturen med sin skumma tystnad ville deltaga i hans smärta. Så vandrade han i tankarna allt längre och längre in, till stigar han aldrig förut beträtt, där mörkret tätnade under trädens kronor.

Då stod plötsligt en liten gumma framför honom, hennes ögon voro lysande som grön eld, och över det vissnade gula ansiktet hängde några testar smutsigt grått hår.

»Vad sörjer du över min gosse», sade hon, »du lutar ditt huvud som en dödsdömd när han går upp mot galgen, och dina steg äro tunga som en gammal mans.»

»Ack», svarade den unge trädgårdsmästaren, uppsyningsmannen över de kungliga trädgårdarna och alla landets trädgårdar från öster till väster, från söder till norr, »ack, i sanning är jag en dödsdömd man, ty några timmar härefter, när den nya dagen stiger över bergen, skola slavarernas hårda händer gripa mig och döda mig — jag skall aldrig mera se solen, blommorna och den blå himmeln.»

»Nå, nå», sade gumman och hennes gamla hand strök över hans arm, »icke ser du ut som en brottsling, men om du detta är, vad brott har du begått, och varför går du ensam här i skogen blott några timmar innan domen skall gå över dig.»

Då dolde den unge trädgårdsmästaren sitt ansikte i händerna och han sade: »Se, konungen har sagt — du skall när morgonen gryr med svarta liljor smycka mitt bord att de må fröjda mina gästers ögon — i annat fall skall du dö, därför att du ej uppfyllt din konungs och herres begäran.»

»Hå, hå», inföll den gamla, »svarta liljor! Men har du då icke sagt — herre och konung, detta är en orimlighet — när skådade världen dödens färg på livets vitaste blomma — det är en hädelse att begära slikt.»

»Allt detta har jag sagt, men konungens hjärta är kallt och grymt, liksom hans ögon äro grymma och kalla — jag har letat och grävt i trollkarls och magikers skrifter för att där finna någon anvisning på hur en sådan lilja frambringas — men förgäves, intet återstår mig annat än att dö — dö. Aldrig, aldrig mera skall jag skåda solen och den blå himmeln, blommorna som jag älskar skola vissna i sorg över min grav.»

Då trädde den gamla, skrynkliga gumman fram och det kom ett uttryck av medlidande i hennes gröna ögon:

»Men om jag nu skulle kunna ge dig ett medel min gosse och rädda ditt liv — om jag skulle kunna säga dig hur en svart lilja frambringas — —.»

Den unge trädgårdsmästaren tog ett par steg tillbaka och utropade:

»Du — skulle du —! Ingen i hela landet är skickligare än jag i blommors odling, hur skulle då du, en gammal gumma, kunna lära mig det all min konst, alla mina försök och experiment ej räckt till att giva ens en antydning om.»

»Tviyla icke», sade då den gamla, »och hör på vad jag säger. När klockan i kyrktornet slår tolv slag skall du ensam och ej sedd av någon smyga dig in till högaltaret och stjäla så mycket vigvatten som kan rymmas i din skålformade hand. Utan att spilla en droppe skall du därefter plocka sju av de liljeknoppar som växt utanför kyrkans västra gavelfönster, och med dessa i ena handen och vigvattnet i den andra, skall du ensam och osedd, utan att spilla en droppe vandra ut till venster om den norra stadsporten. När månen, som i natt kommer att lysa klart, ritar en fyrkant av de där uppresta galgarnas skuggor, skall du bestänka denna fyrkant med vattnet som du bär i din skålformade hand, och hastigt med den andra, innan fyrkanten förändrats, skjuta ner de sju knopparna en för en i den vigvattenbestänkta jorden från det ena hörnet till det andra — därefter skall du orörlig och utan fruktan vänta på vad som kommer att ske.»

När hon sagt detta strök hon ännu en gång hans arm och försvann hvarom trädens stammar.

Den unge trädgårdsmästaren stod förvirrad kvar — han ville ropa henne åter, men blott det tomma mörkret var omkring honom.

Han insåg nu att det var en god fé som kommit till hans räddning, och med bävan väntade han på midnattstimman.

När den kom smög han sig, som féen sagt, in till högaltaret och hellde försiktigt i sin vänstra hand så mycket vigvatten som där kunde rymmas utan att spilla över. Han plockade varsammt de sju vita liljeknopparna under kyrkans gavelfönster, och utan att möta någon, noga, givande akt på vattnet som han bar i handen, kom han så ut till galgbacken, där landets missdådare genomdränkt marken med sitt blod.

Månen lyste klart, och han upptäckte snart den fyrkant galgarnas skuggor bildade. Han gjorde nu alldeles som féen sagt, stänkte vigvattnet över fyrkantens jord och sköt ner de sju knopparna.

Och på knä väntade han vad som skulle ske.

Tiden gick, natten blev kallare och kallare och månen gled vidare över himmeln. Skuggan förändrades från en bred fyrkant till en smal avlång strimma, men just som strimman öppnade sig till två linjer, brast jorden på sju ställen och något svart och spetsigt sköt långsamt upp i höjden.

Det växte och delade sig — och sel! Sju svarta liljor, svarta som den stjärnlösa natten, svarta som havet när molnen hänga tunga som åska och blix — sju svarta liljor sköto upp och utvecklade sig i månljuset. Med darrande

händer grep den unge trädgårdsmästaren dem, en för en — och när morgonens första ljus lik en klinga skar fram i öster nådde han utmattad och stelfrusen fram till sin boning.

Han satte liljorna i en kruka med vatten, men vågade ej somna av rädsla för att vid uppvaknandet finna dem vissnade, döda.

När solen gått upp och strödde allt sitt guld över jorden, vandrade den unga trädgårdsmästaren upp till slotet med de sällsynta blommorna slutna i sin famn.

Folket som mötte honom förundrades över deras färg, vilken var svartare än korpens vinge, en skara av nyfikna samlades efter honom, och när han steg upp för slottstrappan veko tjänarna med blottade huvuden tillbaka och gävo honom plats att passera.

I tronsalen var konungen och hovet församlade, konungen satt på en tron av elfenben och guld och framför honom stod ett bord prytt med en hög silvervas — den var avsedd för de svarta liljorna. Men bakom ett tungt purpurhänge, dolda för allas blickar utom konungens, väntande på ett tecken av hans hand, stodo två grovlemmade negerslavar med svärd i händerna — de skulle gripa och döda trädgårdsmästaren, om han ej lyckats uppfylla sin herres och konungs önskan.

Då slogs dörren till tronsalen upp, tusen ögon riktades mot den unge trädgårdsmästarens händer över vilka de svarta liljorna lyfte sina sällsamma kalkar.

Konungen reste sig och sträckte fram sin hand för att fatta dem — men plötsligt vacklade han och i det han med den andra handen tog mot sina ögon ropade han:

»Det blir svart — allt blir svart! Hjälp! — Jag ser icke mer.»

Bestörta rusade hovmännen fram och stötte till den unge trädgårdsmästaren så att liljorna föllo ned på marmorgolvet, där de fullständigt söndertrampades, men konungens läkare höjde allvarligt handen och sade:

»Lugn, lugn! — Konungen har blivit blind.»

G. A. N.

Visbok för barn.

redigerad av Studentföreningen D. Y. G:s söndagsskolekomité och innehållande 45 visor och sånger kan fås från Solstrålens exp., Malmö.

En världsman.

(Ur »Den stilla sjön» av Carl Ewald. Ljus förlag. Pris 2:—.)

Rörsångerskan suckade djupt fem gånger och för var suck lade hon ett ägg. Sen lade hon sig själv ovanpå äggen och suckade en gång till.

Och vassen böjde sig för sommarvinden och boet gungade och äggen, som lågo i redet, och den lilla söta bruna frun som låg på äggen. Mannen själv gungade. Ty när ett rör böjer sig för vinden böjer sig grannen också, och han satt just på det bredvid.

»Det är inte värre för dig än för andra, min skatt», sade han. »Titta ned, skall du få se!»

»Jag kan inte se, och jag får ingenting se, inte på fyra veckor», sade hon bedrövad.

»Prat», sade rörsångaren. »Du kan gott göra det, bara du lägger dig strax igen.»

Och så tittade hon.

Det var brått därnere. Där simmade vattensnigeln med sitt kupiga skal på ryggen. Den stod nästan på huvudet i vattnet och gjorde en båt av sin breda fot, som låg alldeles i vattentytan och bar upp det hela... Så sträckte den ut foten och båten var borta och så gick den till botten och fäste en hop slemmiga ägg vid en näckroestjälk.

Så kom gäddan och lade sina ägg i en Myriophyllum.

Karpen gjorde på samma sätt och aborren hängde ett litet vackert nät av ägg mellan de vasstrån, där rörsångarparet byggt bo. Storspigen hade sitt bo nästan färdigt och hundratals djur, som voro så små, att man knappt kunde se dem, sprungo ikring och ordnade för barnsäng.

De stackars kvinnorna, sade rörsångerskan. De ha det svårt.

I samma ögonblick lyfte ålen upp sitt huvud ur dyn.

»Om min nådiga tillåter mig, som också har sett mig om i världen... Rörsångerskan gav till ett litet skrik.

»Jag tål inte den där herrn», sade hon till sin man, »han är lik den huggormen, som i fjol åt min lilla syster när hon föll ned på marken då hon skulle lära sig flyga.

Han har samma äckliga sätt och är så där hal.»

»O», sade ålen, »det är otur för mig det där, eftersom det väcker min nådigas misshag. Och alldeles orättvist. Jag är bara en fisk och inte alls släkt med huggormen, som tog sig friheten mot min nådigas fröken syster. Så där vid flyktigt påseende spårar man måhända någon likhet

— i figuren, sättet att röra sig. Men jag är nog åtskilligt halare. Mitt namn är annars Ål. Ka tjänare!»

»Min hustru ligger på ägg», sade rörsångaren.

»Hon tål inte vid några sinnesrörelser.»

»Jag tackar, herr rörsångare. Det är heller inte min mening att genera. Men då jag som herrskapet reser ut och ser mig en smula om ansåg jag mig — kunna våga inleda konversation. Jag hoppades att vi skulle ha samma fria syn på de små förhållandena här i sjön.»

»Ni reser... Kan ni flyga?» frågade rörsångaren.

»Inte just det», svarade ålen, »flyga kan jag inte, men jag kan sno mig. Jag kan promenera ett gott stycke upp på land. Det är inte många fiskar som gör mig det efter. I vått gräs mår jag briljant och får jag en aldrig så enkel pöl, klagar jag inte. Jag kommer direkt från havet, ska ni veta. När jag ätit mig fet här, far jag tillbaka dit.»

»Mycket märkvärdigt», sade rörsångaren.

»Ja», sade ålen blygsamt. »Men just därför att jag har sett mig om i världen förefaller mig det väsen som det görs här i sjön för barnungarnas skull en smula löjligt.

»Ni talar lättsinnigt, min kära ål», sade rörsångaren. »Det märks att ni varken har hustru eller barn.»

»Tja», sade ålen och gjorde en flott svängning med svansen, »det beror nu på hur man tar det. I år har jag satt väl så där en million ålar till världen.»

»Gud i himlen», sade rörsångerskan.

»Överdriver ni inte», sade hennes man som också var imponerad, men inte ville låtsas om det.

»Det är ju möjligt», sade ålen, »det är ju svårt med de stora talen. Det spelar inte heller någon roll. Drag hälften ifrån, om det kan lugna Ert samvete.»

»Och vad säger Ert eget samvete som far om en så oerhörd barnskara?»

»Jag har minsann inte frågat det», sade ålen.

»Och hur mår Er hustru efter den persenn», frågade rörsångerskan.

»Kan inte säga! Har aldrig sett henne.»

»Har ni inte sett Er hustru?»

»Nej, min nådiga. Och inte heller mina barn. Vi fiskar taga saken mindre högtidligt.»

»Jag tycker att ni gör Era släktingar orätt»,

sade rörsångerskan. »För bara ett ögonblick sedan såg jag med mina egna ögon, hur storspiggen bygger bo åt sina barn här under.»

»Storspiggen», sade ålen hänfullt. »Jag kan inte tåla storspiggar, de sticker så otrevligt i halsen. Men det är nu en sak för sig. Vad är en storspig, frågar jag. Jag kommer ihåg hur jag en gång blev fast och skulle flås. Jag var helt liten på den tiden och kokerskan som skulle sticka kniven i mig sa: »Sicken storspiggl!»

»Blev ni fast? Skulle ni flås?» frågade rörsångaren. »Hur i all världen kom ni ur det äventyret?»

»Jag gled kokerskan ur händerna», svarade ålen. Tack vare den halhet som misshagar min nådiga. Som jag kom i vasken... genom röret ut i rännstenen, i diket. Man svänger sig.»

»Jag må säga», sade rörsångaren.

»Man upplever ju litet av varje», sade ålen, »men för att återvända till det vi talade om... t. ex oss ålar. Vi kasta ut våra ungar i det stora havet och låta dem sedan sköta sig själva. Världsmän som vi äro, veta vi vad livet ger och därför kastar vi ut dem *en gros* — en million, som jag nyss sade — pardon — en halv million, jag vill visst inte irritera Er sanninngskärlek.

På det sättet lär de sig att ta sig fram i världen. Jag har själv blivit uppfostrad på det sättet. Man får lära sig. Konsten att sno sig.»

»Jag kan inte förstå det», sade rörsångerskan.

»Beklagar», sade ålen. »Men kanske också min konversation är litet för livlig för en dam, som ligger på ägg.»

»Jag tycker ju att barn är nästan det sötaste som finns. Man måste ju tycka om dem, antingen de äro ens egna eller andras.»

»Damerna ha alltid rätt», sade ålen och åt två vårflugslarver och en okonfirmerad snok.

»Men, eller tar jag kanske fel, såg jag inte min nådiga själv för en liten stund sedan äta en larv, som er gemål fångat åt Er?»

»En larv...»

»En larv — den är väl också ett barn?»

»Jag blir sjuk», sade rörsångerskan.

Och så blev hon det.

»Man snor sig», sade ålen och borta var han. Rörsångaren fick liv i sin hustru med tre feta flugor, sju vackra sänger och att han bultade henne i nacken.

»Jag hoppas att du uppskattar mig», sade han, då hon tålde höra att han talade till henne. »Så som jag matar dig och sjunger för dig. Tänk hur andra karlar är.»

»Det gör jag också», sade hon.

Erks Bertil och trollen.

Sågen berättad av *Fredrik Borelius*.

Det finns uppe i norden på ett ställe två berg, som ligga bredvid varandra. Det ena heter Skatteberg och det andra Nyckelberg. Om dem går den sägnen, att trollen i Skatteberg äga en stor skatt, som de ej kunna komma åt, därför att trollen i Nyckelberg ha nyckeln. Och den vilja de ej lämna ut, om de ej få halva skatten med. Men trollen i Skatteberg äro så giriga, att de hellre äga hela skatten utan den ringaste nytta än begagna hälften. Därför råder sedan urminnes tider stor fiendskap emellan de båda släkterna.

En dag för många år sedan kom Erks Bertil ridande på vägen som går mellan de två bergen. Det var en förfärligt het dag och han hade redan färdats en lång väg. Han var törstig och höll in hästen för att se sig om efter en källa.

Då trädde en jungfru emot honom från Skattebergssidan med ett mjödhorn. Hon var fager och vän, intet annat än han kunde se, och han böjde sig ned och tog hornet. Nu är det så, att om man dricker av trollens mjöd, så blir man bergtagen.

Men trollen i Nyckelberg unnade inte sina grannar att få en fånge, och just som Erks Bertil förde hornet till läpparna, skrek en röst ur Nyckelberg: »Släng hornet över vänstra axeln, och rid över kors kröke¹ och hoppa in på vigda jola².»

Erks Bertil förstod då att det var en trolljungfru han mött, och snabb som blixten slängde han hornet bakom sig och satte i väg över en upphöjd åker mot kyrkogården.

Trollfar i Skatteberg sprang efter så fort som endast ett troll kan springa, men han kunde ej komma tvärs över åkern utan måste löpa fram och tillbaks längs varenda fåra.

Därför hann också Bertil fram till muren i sista stunden, men trollet var så tätt efter, att han måste slänga sig ur sadeln in på kyrkogården och lämna hästen som byte åt bergfolket.

Men så mycken makt fingo de ändå med honom, att de sköto på honom fallandesot. Hur han blev fri från den, är en annan historia, som ni få höra nästa gång.

¹ En upphöjd åker.

² Kyrkogården.

Ur sagan om Tvåben.

Tiden går.

Rägn tiden gick till ända, och solen återfick herraväldet. Därpå följde en ny rägn tid, och på detta sätt omväxlade det alltjämt. Tiden skred sin utstakade väg framåt.

Familjen Tvåben hade skaffat sig en ny bostad, som var bättre än både lövhyddan på ön och nästet uppe i äppelträdet.

Husfadern hade en dag under en utflykt träffat på en liten grotta i ett berg. Den var sval under den varma årstiden och varm under den kalla. Den lämnade skydd mot regn, och den kunde stängas för med en sten under natten eller när någon fara eljest var för handen. Han tätade väggarna med mossa och behängde dem med skinn och satt sedan trygg och lugn inom hus med sin familj och sin hund.

Han hade mycket att göra, ty familjen hade ökats. Nu hade han tre barn, som växte raskt och åto som vargar. Han måste också vara mycket vaksam sedan den där natten, då han slungade färbenet i pannan på lejonet, ty han hade därigenom inte blott fått djurens konung till fiende, utan de flesta av skogens djur hade fattat misstro till honom.

Därtill hade de för övrigt stora skäl, ty Tvåben hade blivit en väldig jägare, som inte gav lejonet efter i något.

I grottans inre rum förvarade han två stora spjut och ett litet, som hans älsste son redan förstod att med skicklighet handtera. Bakifrån smögo de sig lömskt på bytet, såsom lejonet och skogens andra jägare plägade göra. Ibland jagade hunden det emot dem, och så kastade de sina spjut och dödade det.

»Han jagar bättre än jag», sade lejonet en afton till sin gemål. »I dag träffade han med sitt spjut en ung hjort, som jag hade utsett åt mig.»

»Varför tog du den inte själv då?» frågade hon.

»Jag kröp emot den genom gräset», svarade han. »Men innan jag hann ta sats, hade Tvåben redan dödat den. Hans spjut fastnade i dess hals, och den störtade död till marken med det samma.»

»Varför tog du den inte ifrån honom, sedan han hade dödat den?» frågade hon vidare.

»Han hade ännu ett spjut i handen», sade lejonet. »Hans unge hade också ett. Jag förstår inte, vad det är med de där spjuterna; de, som träffas av dem, störta till marken och dö.»

»Du är rädd för Tvåben», sade lejoninnan hänfullt. »Det är han, som är skogens konung och inte du. Om din son är lika feg, så är det ute med oss.»

Lejonet sade ingenting men låg och stirrade framför sig med sina gula ögon.

Strax innan det dagades, smög han sig bort till Tvåbens grotta. Han gömde sig i buskarna utanför och väntade tåligt, tills stenen blev borttagen. Så skedde strax efter soluppgången, och lejonet beredde sig till språng. Det skimrade rött för hans ögon, och han störtade besinningslöst mot den förste, som visade sig, slog honom med sin starka tass och gömde sig därpå skyndsamt med sitt rov i buskarna.

Ett skärande skri lockade Tvåben fram till grottans öppning. Där stod han med ett spjut i vardera handen. Lejonet såg, att han inte hade dödat sin fiende utan endast ett av hans barn. Han släppte barnets lik och gjorde sig redo till ett nytt språng. Tvåben upptäckte honom nu genom lövverket. Han kastade det ena spjutet, men utan att träffa. Därpå slungade han även det andra, men då hade lejonet redan med långa språng begivit sig undan.

Under gråt och jämmer buro Tvåben och hans hustru sitt döda barn in i grottan. Men lejonet flydde genom skogen, jagat av rädsla. Var det för fram, veko djuren förfärade åt sidan.

»Lejonet flyr för Tvåben», berättade gråsparven.

Och ryktet flög runt skogen och växte.

»Tvåben har sårat lejonet med sitt spjut!» skrek kråkan.

»Tvåben har dödat lejonet och jagar efter lejoninnan», pep musen.

Och djurens konung rusade framåt.

Han sprang förbi sin håla. Han vågade inte se sin gemål i ögonen. Först sent på aftonen kom han hem.

»Lever du?» frågade lejoninnan ironiskt. »Hela skogen tror, att du är död. Och Tvåben?»

»Jag dödade en av hans ungar», sade lejonet vredgat.

»Vad hjälper det?» frågade hon.

Då gav han henne en örfil, sådan hon aldrig hade fått förr, lade sig sedan ned och stirrade framför sig med sina gula ögon.

Men djuren i skogen undrade och viskade till varandra:

»Lejonet är fegt... Lejonet flyr för Tvåben...»

»Var det inte det jag sade», sade kon. »Vi skulle ha dödat dem genast.»

»Ack ja», sade hästen. »Om lejonet bara hade lytt vårt råd!»

»Ack ja», suckade anden och gåsen och hönan.

Men orangutangen gick avsides i skogen och funderade.

»Min kusin är inte så dum, som jag trodde», sade han för sig själv. »Jag vet egentligen inte, varför inte jag skulle kunna handla på liknande sätt. Jag liknar honom och har ju därtill åtskilliga företräden framför honom, så att jag borde kunna reda mig minst lika bra som han.»

Han tog en käpp och försökte, om han kunde gå på samma sätt som Tvåben. Det lyckades ganska bra, och så gick han ut emot de andra djuren. Han lyfte käppen och skrek och spände ett par rysliga ögon i dem. Men djuren samlade sig omkring honom och skrattade ut honom. Råven slog käppen ur handen på honom, hjorten stängde honom i bakdelen, gråsparven lämnade ett minne på hans huvud, och det uppstod en sådan munterhet, att han fann sig föranlåten att springa sin väg och gömma sig i de tätaste busksnåren.

Men nästa morgon fingo djuren annat att tänka på.

De iakttago, huru Tvåben bar ut liket i skogen och lade en hög stenar ovanpå det. Hans hustru plockade de rödaste blommor och lade dem på stenarna.

»Har man sett på maken», sade näktergalen. »När en annan dör, får man minsann ligga där man faller. Men den här ungen ska det göras så stor affär av, som om meningen vore, att han skulle minnas i evärdliga tider. Jag har inte ens reda på, var mina levande barn från i fjol äro, mycket mindre då den stackaren, som föll ut ur boet och bröt halsen av sig.»

»Vänta bara. Det blir väl värre ännu», sade kon.

Och det blev det. Ty en vecka därefter inträffade något, som upprörde skogens djur mer än allt som dittills hade hänt.

Fru Tvåben såg en präktig paradisfågel sitta i ett träd.

»Sådana vackra fjädrar», utropade hon. »Den, som hade en sådan fjäder att sätta i håret!»

Tvåben, som ville göra allt för att trösta henne över förlusten av barnet, gick ögonblickligen ut med sitt spjut och kom strax därefter fram till henne med den döda paradisfågeln. Hon plockade fjädrarna av den och satte dem i sitt hår. Hon tyckte, att det tog sig mycket bra ut, och Tvåben var av samma mening.

»Det är dock för galet», sade näktergalen. »Nu dödar han en fågel endast för att pryda sin hustru med dess fjädrar. Har man någonsin

sett på maken! Man kan verkligen vara glad, att man är både grå och ful.»

Paradisfågelns änka flög bort till lejonet, och hon följdes av en stor skara.

»De nya djuren ha dödat min man», sade hon. »Jag sitter nu som änka med fyra kalla ägg. Hade jag legat kvar på äggen, hade jag fått dö av svält, nu då min försörjare är mördad. Jag flög därför ifrån dem för att skaffa mig mat. När jag kom tillbaka, voro de kalla och döda. Nu är jag här för att fordra hämnd på mördaren.»

»Vad ska jag säga om det?» sade lejonet. »Det finns så många änkor i skogen. Självt frågar jag alls inte efter, om det djur, jag dödar, då jag är hungrig, har hustru och barn hemma.»

»Han dödade inte, därför att han var hungrig», sade paradisfågeln. »Han gjorde det endast för att ge sin hustru fjädrar att pryda sitt hår med.»

»Vad skulle han väl göra, när hans hustru önskade det», svarade lejonet. »Det är inte så gott att komma i onåd hos sin fru.»

Några av djuren skrattade, men de flesta skakade på sina huvuden och tyckte, att det var ett tarvligt skämt, som inte anstode djurens konung.

De följande dagarna talade djuren i skogen ej om annat än om Tvåben. Var och en hade något klagomål att andraga mot honom.

»Nyligen tog han hela mitt rede med sjutton nyvärpta ägg», sade hönan.

»I ån finns ej längre någon fisk», sade uttern. »Och stryk får man till på köpet.»

»Man kan inte längre beta med lugn på ången», sade hjorten.

»Och ingen ha vi, som kan försvara oss», sade fåret sorgset.

Men om det än rädde sorg och oro bland de stora och förnäma djuren, så voro likvisst de små och obetydliga alldeles oberörda härav, ja, de gladda sig i själ och hjärta åt de storas olyckor.

»Vad angår det oss?» sade flugan. »Låt de stora äta upp varandra, bäst de vilja — oss rör det i alla fall inte. Jag för min del kan bättre lida Tvåben än näktergalen.»

»Ingen är säker», sade biet. »I går tog han min honung.»

»Ja», sade daggmasken. »I förgår tog han min bror, satte honom som bete på en krok och fångade en aborre på honom.»

Carl Ewald.

“Vörtsnokan” från Ållerberg.

Sågen från Vestergötland,
berättad av *Fredrik Borelius*.

I Björnbacksgården höllo de på med julbrygden. Slakten var redan undanstökad. Skinkorna hängde bruna och doftande i matbodtaket, och korvarna lågo packade i säarna. Så att, när nu ölet var färdigt, hade de bara julbaket kvar.

Björnbacksmor var inte riktigt nöjd med brygden i år. Hon hade tagit lika mycket malt, som hon alltid brukat, men vörten i pannmuren minskade på ett besynnerligt sätt, så hon trodde, hon skulle bli tvungen att koka mer, för att få ölet att räcka över helgen. Det hade bestämt varit tjuvar i brygghuset.

För säkerhets skull talade hon vid Ängs-Kersti, torparänkan att vakta om nätterna i brygghuset. Ängs-Kersti satt där natten ut, men märkte ingenting. För att inte somna, stickade hon på ett par vita vantar åt Per, pojken sin. Framemot morgonen, när vantarna voro färdiga så när som på den ena tummen, tog garnet slut, och Kersti hade ingen annan råd än att sticka vid tummen med svart garn.

Klockan fem kom Björnbacksmor ner i brygghuset, för att se till vörten. Men den hade minskat rent okristligt under natten, fast Kersti försäkrade, att ingen varit inne i brygghuset.

Nå, det var ingen annan råd, än att skicka Per till staden efter mer malt, för det fanns ej tid nu att mälta själv.

Innan Per for gav Kersti honom vantarna, så han inte skulle frysa om händerna, för det var gnistrande kallt ute. Per satte sig i skrinkan och for i väg. Och på eftermiddagen, när han uträttat vad han skulle, for han hemåt igen.

Han hade en slätt att köra över först. Det var sent på hösten, då dagarna äro korta, så solen höll just på att gå ner, när han körde in i skogen, och då han kom fram till Ållerberget, var det nästan alldeles mörkt.

Just när han for förbi där, fick han höra, hur någon skrek inifrån berget:

— Du där, med vita vantar och svarta tummen, när du kommer hem, så gå in i brygghuset och säg till vörtsnokan att hon skyndar sig hem, för Ållermor är död.

Per vart rädd han, förstås, gav märren en släng med tömändan och körde så svetten dröp av kraken, när han kom till gårds.

Och så sprang han direkt in till mor sin i brygghuset och skrek:

— I får allt sprätta bort den här tummen och sätta dit en vit, för till och med trollen retar mig för den.

— Kors, vad säger du pojke, sade Ängs-Kersti.

— Jo, när jag for förbi Ållerberget, svarte pojken, så skrek dom åt mig: »Du där med vita vantar och svarta tummen, när du kommer hem, så gå in i brygghuset och säg till vörtsnokan, att hon skyndar sig hem, för Ållermor är död.»

Men då vart det ett hiskligt ramlande och brak i rökfånget, och innan de visste ordet av, kom ett stort bryggkar fullt med vört neddansande i pannmuren. Det var trollet, som suttit där hela tiden och skummat av vörten, men fått så brått hem vid dödsbudet, att hon glömt taga med sig det hon stulit.

Så fingo de ju veta i Björnbacksgården, hur vörten minskat, och nästa år lät Björnbacksmor sätta upp ett halmkors i rökfånget innan hon började brygden.

Gåtor.

1. Vilket ur är utan hjul?
2. Vilken sko är icke av läder?
3. Vilket hus har inget tak?
4. Vilket träd är utan löv?
5. Vilken konung är utan tron?
6. Vilka knektar ha ingen sold?

*

Lösning av gåtorna i januarinumret:

1. Körsbäret.
2. Frukträdets.

Takt!

Takt, takt, hållen takten!
Den är mer än halva makten.
Den gör en utav de många,
Den ger mod åt hjärtan tränga.
Den gör lätt det allra tyngsta,
Lär de gamla som de yngsta,
Lär de starka som de svaga
Att mot målet hoppfullt draga.

Takt, takt, hållen takten!
Den är mer än halva makten.
Komme vi i takt med andra,
Som i skilda trupper vandra,
Kunde kraften, som förgrenas,
Till ett helt för landet enas,
Då blev Sverige stormakt like
Uti andens vida rike.